

МАТРИЦЯ ПЕРЕМОГИ

24 лютого 2022 року близько 03:40–04:00 Україна прокинулася в іншій реальності, в іншому цивілізаційному вимірі.

Чому стала можливою новітня трагедія українського народу в XXI столітті? Чому так вийшло?

2007 року промовисті рядки з вірша Л. Верьовки – «А над Гуляй-Подем цвітяться вишні... Нестор Іванович, Нестор Іванович: **чому так вийшло?**»... – я перефразував на «помаранчевий» лад: «А над Хоружівкою цвітяться вишні... Віктор Андрійович, Віктор Андрійович: **чому так вийшло?**» Тоді це питання залишилося без відповіді. Нині його логічніше поставити навіть не президентові, а українському народові...

Медицині відомі два ступені шоку. При першому, порівняно легкому, людина, прийшовши до тями, запитує: «Де я?» При важкій формі шоку вона втрачає не тільки уявлення про час і простір, але й про власну особистість і, повертаючись до притомності, задає питання: «Хто я?».

Прийшовши до тями після президентських виборів, на п'ятому році широкомасштабної російсько-української війни українці почали дедалі частіше запитувати себе: «Хто ми? Хто ми насправді?».

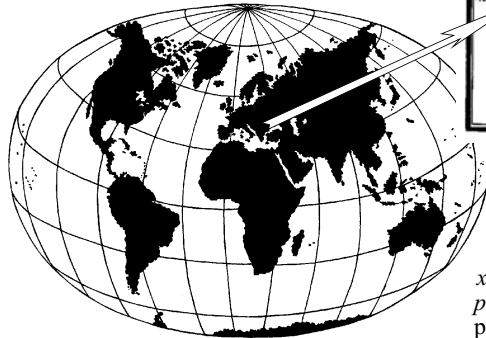
Українці – це народ, зведений історією на територію, що простягнулася від Карпатських гір до Слобожанського «фронтиру», від дрімучого Полісся до Чорного моря. Це народ, якого природа наділила незліченними скарбами. Воістину могли бути найбагатшими і найщасливішими на планеті. Бо, здавалось, не обділені ні розумом, ні талантами. Але на власній землі чомусь не такі успішні, ніж на Заході, в іншій політико-економічній системі.

В лютому 2026 року Валерій Чалий, дипломат, надзвичайний і повноважний посол України у США (2015–2019 рр.) у програмі «Хід Тузова» на телеканалі «Апостроф» запитав ведучого: **«Чому українці не керують Україною вже багато років?»**

І справді. Що заважає українцям скористатись досвідом Ізраїлю, в Конституції якого зафіксовано, що Ізраїль – «національна держава єврейського народу»?

У лютому 2019 року Віталій Портников, етнічний єврей, висловив думку, що **«керувати Україною, бути Президентом України сьогодні може лише етнічний українець»**.

З таким чітким самовизначенням в українців проблема. Навіть війна не вплинула на самоідентифікацію багатьох українців, які все ще не усвідомили, що національна ідея – це не економічний прагматизм, не бажання кінче жити заможніше, а непротийшлий шлях до самоствердження української державної (а отже й власної) суб'єктності на світовій арені, вироблен-

ня чіткої ідентичності з-поміж інших націй та народностей.

«Колеси ізраїльських спецслужб і Кнесету не раз мені говорили, що без вирішення національного кадрового питання за їхнім зразком незалежність, суверенітет і територіальна цілісність України будуть під постійною загрозою з боку росії, а органи державної влади, оборонних і безпекових відомств будуть «заринені» ворожою агентурою спецслужб іноземних держав, в першу чергу російської федерації. Вони зауважили, що у спецслужбах Ізраїлю, а також на командирських, генеральських, офіцерських і сержантських посадах в армії і поліції служать виключно євреї (юдеї). Президентом, прем'єр-міністром, членом уряду, керівниками органів державної влади в Ізраїлі може бути лише єврей (юдеї). Ізраїльський Кнесет, який складається із 120 депутатів, представлений на 75% євреями (в пропорції до національного складу населення країни, яке становить близько 10 млн осіб на початок 2026 року). Так повинно бути і в Україні, наголошували мої колеги з Ізраїлю. Життя підтвердило їх правоту, за що їм вдячний. Нам треба будувати Українську національну Державу за зразком Держави Ізраїль. Німеччина – держава німців. Польща – держава поляків. Ізраїль – держава євреїв (юдеїв). Цього ніхто не заперечить. А Україна – держава національних меншин, так виходить? Не українці у своїй державі мають пристосовуватися до національних меншин, а навпаки, якщо ті бодай поважають людей, серед яких вони живуть.»

Запитую в українців і у єврея Зеленського, ви можете собі хоч на мить уявити, щоб президентом або прем'єр-міністром Держави Ізраїль раптом став араб? У Єгипті – єврей? У Польщі – німець? У Німеччині – поляк? У Франції –

англієць? У Великій Британії – француз? У Фінляндії – росіянин? У росії – українець? У Латвії – казах? У Литві – узбек? У Естонії – азербайджанець? У країнах Латинської Америки хто-небудь інший, окрім представника корінної нації?» (Григорій Омельченко, Герой України, лицар ордена ООН «Діяння на благо народів» і медалі ЄС «Європейські цінності», генерал-лейтенант СБУ).

Видатний англійський політик, прем'єр-міністр Великобританії, етнічний єврей Бенджамін Дізраелі, наголошував, що **«національне питання – ключ до всіх загадок світової історії. Національна належність – єдина істина»**. У ток-шоу після прем'єри фільму «ДНК-портрет нації» (листопад 2012 року) взяв участь Давід Мільман, помічник головного рабина України. Він акцентував, що **«є націоналістом, а націоналізм – це основа національної ідеї. Без поваги до себе жодна країна не може існувати. Бо тільки поважаючи себе, можна поважати інші народи. І коли люди України перестануть вважати себе малоросами і почнуть себе поважати – хай вони називають себе арійцями, хай вони називають себе націоналістами»**.

Націоналізм – це своєрідна імунна система, яка різко підвищує опірність будь-якої нації в її боротьбі проти поневолювачів. Націоналізм є ефективним засобом захисту нації від етноциду, тобто від духовного нищення. Нині для українців найбільшою загрозою є етноцид, який фізично зберігає націю, але нищить її духовно. Однак уповні громадянський націоналізм досі не спромігся сказати своє вагоме слово.

Можна припустити, що саме тому 14 квітня 2026 року Володимир Зеленський підписав Закон №2037-IX (законопроект №5110), який передбачає запровадження кримінальної відповідальності за прояви антисемітизму. Відповідні зміни Верховна Рада ухвалила ще у лютому 2022 року. Згідно внесених змін до статті 161 Кримінального кодексу України для реалізації положень Закону України «Про запобігання та протидію антисемітизму в Україні», дії, що підпадають під досить розмите визначення «прояви антисемітизму», матимуть

кримінальне покарання – максимальні штрафи до 17 тисяч гривень, обмеження і позбавлення волі строком до 8 років.

Підписаний закон викликав хвилю критики в інформаційному просторі України, в соціальних мережах.

Позиція голови Асоціації єврейських організацій і общин України Йосифа Зісельса з цього питання достатньо виважена, твереза і чесна: «Цей законопроект це свого часу був дуже невдалий, ми його критикували ще тоді, бо він написаний мислячи зовсім не юридичною мовою, а такою, скажемо так, політичною. Ми його і тоді розглядали більш як популістський закон. <...> Він може бути використаний заради тиску на опозицію, заради того, щоб криміналізувати певні дії опозиції. <...> Його автор, основний автор, – це сумнозвісний депутат Бужанський. Він його любівав, він його пропонував. І сама постанова дуже негативно сприймається українською спільнотою. <...> Я не думаю, що підписання цього законопроекту хоч на мліметр просуне нас у бік Європи, бо у нас буксують інші складові європейських потреб до України, вимага намагає. В Ізраїлі завдяки нашій роботі впродовж 35 років не вважають Україну антисемітською країною. Вона і не є антисемітською країною. <...> 3 90-х років в Україні проводяться дослідження Інститутом психосоціології Академії наук і Київським міжнародним інститутом соціології по так званій шкалі Богардуса. Це соціальна дистанція між різними етнічними групами. Євреї сприймаються дуже позитивно в Україні і немає ніякої потреби виділяти їх в якусь ексклюзивну ситуацію».

19 квітня 2026 року на телеканалі Espresso.TV журналіст Віталій Портников поділився думками щодо підписаного закону про боротьбу з антисемітизмом та відповідних змін до Кримінального кодексу: «Президент Зеленський підписав закон

про боротьбу з антисемітизмом в 2021 році (Закон України №1812-IX «Про заборону та протидію антисемітизму в Україні». – О.Р.). Я навіть не розумію, чому ми обговорюємо новину, якій 5 років. Президент Зеленський підписав зміни в Кримінальний кодекс, який є супроводом цього закону. І мені дуже дивно, чому в 2021 році, коли закон був проголосований, закон був підписаний, ніхто про це не говорив. Таке враження, що це ППСО якесь. Він через 5 років підписав зміни в Кримінальний кодекс, хоча має би їх підписати в 2021 році. У 2026 році величезна кількість людей прокидається. Може, тому, що вона не так любить Зеленського, як любила? Я не знаю, що з цими людьми відбувається. І починають кричати, що він підписав якийсь дискримінаційний закон, краще б підписав закон про українофобію. Я взагалі вважаю, що такий закон має бути <...> Чи може людина з українським паспортом бути українофобом? Так. Що ми не знаємо людей з українськими паспортами, які заперечують існування української нації, української мови, української історії, які принижують українців за їхню національну походження? <...> Я вважаю, що в нас в Україні має бути кримінальна відповідальність за заперечення Голодомору. Якщо людина заперечує Голодомор чи Голокост, то її місце на лаві підсудних. <...> Має бути закон про українофобію, має бути законодавство, яке карається за ксенофобію, взагалі за національні образи, за взагалі за образи людей за національним походженням».

Ще 30 листопада 2021 року на офіційному сайті Президента України за №22/128112-еп була зареєстрована петиція «Про встановлення кримінальної відповідальності за заперечення Голодомору та за наругу над пам'яттю жертв геноциду Українського народу». Цитуємо: «Шановний пане Президенте! У 2006 році український парламент ухвалив Закон «Про Голодомор 1932–1933 років в Україні», яким визнав Голодомор геноцидом Українського народу. У Статті 2 цього Закону зазначено: «Публічне заперечення Голодомору 1932–1933 років в Україні визнається наругою над пам'яттю мільйонів жертв Голодомору, приниженням гідності Українського народу і є протиправним». Втім, жодного покарання за недотримання цієї норми українське законодавство не передбачає. А це означає, що будь-яка особа може вчиняти наругу над пам'яттю жертв геноциду, зневажувати гідність української нації і не нести за це ніякої відповідальності. Така ситуація є неприпустимою. Тому просимо Вас скористатися своїм правом законодавчої ініціативи, підготувати та внести на розгляд парламенту проект закону про зміни до Кримінального кодексу України. А саме – встановити кримінальну відповідальність за заперечення Голодомору та за наругу над пам'яттю жертв геноциду».

Чому Володимир Зеленський не спромігся подати на розгляд Верховній Раді законопроект «Про кримінальну відповідальність за публічне заперечення Голо-

домору-геноциду українського народу 1932-1933 років», який би передбачав аналогічне покарання як за заперечення Голокосту євреїв?

20 квітня 2026 року Микола Томенко, громадський діяч, кандидат історичних, доктор політичних наук, народний депутат IV–VIII скликань поділився невеселою новиною на своїй фейсбук-сторінці: «Офіс Президента ВІДМОВИВСЯ зареєструвати мою Петицію про необхідність невідкладного внесення законопроекту про ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ за прояви УКРАЇНОФОБІЇ (україноненавистництва)? Це «гідна» відповідь влади нам, українцям, і лакмусовий папірець їхнього реального ставлення до потреби захисту Української держави, національної історії, культури і державної мови. Відсилення до Уряду у правовому сенсі нікчемне. Президент не лише має право вносити законопроекти, а й має право вносити їх, як невідкладні. Натомість процедура підготовки, погодження та внесення Урядового законопроекту, займає, щонайменше, кілька місяців. Нагадаю, що Закон про адміністративну та кримінальну відповідальність за прояви антисемітизму Президент підписав євсупереч Конституції після 4 років і 2 місяців з моменту його ухвалення. Але ЦЕ, як каже політична народна мудрість, ІНШЕ! До речі, моя Петиція до Президента з такою ж вимогою була ЗАРЕЄСТРОВАНА в 2021 році цим же офісом цього ж Президента. Загалом було б правильно і справедливо, якби бодай 45 депутатів підготували конституційне звернення до Конституційного суду щодо неконституційності підписання так званого Закону про антисемітизм. Як відомо, Зеленський підписав його через 4 роки і 2 місяці після рішення ВРУ, чим прямо порушив 94 статтю Основного Закону».

До речі, станом на квітень 2026 року Законопроект №9110 досі не підписаний Президентом України. 3 липня 2023-го! Це про відповідальність влади, ставлення її до захисників Української держави. Метою законопроекту є розширення соціальних гарантій для військовослужбовців та їхніх родин.

22 квітня 2026 року народний депутат Микола Княжицький зареєстрував у Верховній Раді законопроект №15186, який передбачає встановлення кримінальної відповідальності за українофобію. У своєму дописі на Facebook він зазначив: «Українці в Україні мають бути захищені від приниження та інформаційних атак. Громадськість неодноразово заявляла про необхідність такого закону. В умовах гібридної війни українофобія стає зброєю, яку ворог використовує для розколу нашого суспільства. Чинного законодавства сьогодні недостатньо, щоб повністю охопити це явище. Поняття українофобії ширше, ніж те, що пропонує Стаття 161 Кримінального кодексу України. Наразі чіткого покарання за порушення немає. І тому я запропонував конкретизувати відповідальність щодо таких дій. Що саме ми пропонуємо вважати українофобією? Це умисні дії, що шкодять нашій держа-

ві: публічні заклики до заперечення суб'єктності України та права українців на самовизначення; виправдання асиміляції або лідерства українського народу; публічна зневага до нашої мови, культури та національних особливостей з метою підірвати нашу ідентичність. Українофобія має отримати чітку правову оцінку, а правопорушники повинні нести відповідальність. Це питання національної безпеки, захисту кожного українця, нашої історії та нашого майбутнього».

Пояснення некритичному сприйнятті реальності доволі тривіальне. Провідний німецький нейрофізіолог і когнітивіст Герхард Рот, внаслідок кількох десятиліть досліджень, виявив безперспективність раціональної аргументації. Лише 15% людей здатні реагувати на раціональні аргументи, тобто самостійно мислити.

Згадалися випускники «Трускавецького університету» 2019 року. Згадалися «Законодурості людської» Карло Чіполла: «Дурень – найнебезпечніший тип людини. Дурень небезпечніший за злодія... По суті, дурні небезпечні й шкідливі тому, що розумним людям важко уявити і збагнути ірраціональну поведінку... Що більше влади в суспільстві має дурень, то більшої шкоди здатен завдати... У рамках демократичної системи загальні вибори – це найефективніший інструмент підтримки дурнів серед керівництва. Треба нам'ятати, що згідно з Другим законом дурості, частку електорату неминуче становлять дурні, і вибори дають їм колективну нагоду нашкодити іншим, не здобувши від цього жодної вигоди для себе...».

Спостерігаючи за останніми подіями у світі, аналізуючи аморальні дії та вчинки політиків з різних куточків планети, мимоволі приходиш до висновку, що сьогоднішні постулати соціал-дарвінізму не такі вже й далекі од реальності, що «Досвід про закон народонаселення» Томаса Мальтуса, який обгрунтував тезу про «боротьбу за існування» і «виживання найсильнішого», нині звучить доволі актуально.

Не дивно, що вже наша сучасниця Ірина Фаріон прийшла до жорсткого висновку: «У світі не існує жодного міжнародного права. Перестаньте бавитися в ці смішні печі. В світі існує лише меркантильний інтерес. В світі сильніші пожирають слабших».

Уже згадуваний Валерій Чалий, політик, дипломат, громадський і державний діяч, сформулював п'ять законів геополітики: «Перший закон геополітики: природніми для людства є періоди воєн; період миру – це виключення, а не правило; Другий закон геополітики: агресор наважиться перекроїти світ і нападає не тоді, коли він максимально сильний, а тоді, коли вважає інших слабкими; Третій закон геополітики: якщо ви намагаєтесь залишити війну в межах конкретної території – вона точно вийде за її рамки і, з високою ймовірністю, прийде до вас; Четвертий закон геополітики: рівень готовності військових до реальної ескалації конфлікту зворотно-пропорційного часу, який політики витратили на пошук по-

яснень, як цього уникнути; П'ятий закон геополітики: мир неодмінно наступить, хоча б тому, що новим ключовим гравцем потрібен час для накопичення ресурсів і підготовки до нової війни».

У першій чверті XXI століття накопичилось чимало підтверджень висновку древніх, які стверджували, що «людина людини вовк». Так, у лютому 2026 року представники США в Організації Об'єднаних Націй, нічого сумняшся, намагалися вилучити формулювання про територіальну цілісність України з відповідної резолюції ООН, ухваленій до 4-річчя повномасштабного вторгнення РФ. І це всупереч закону «Протидія супротивникам Америки через санкції», який Дональд Трамп своїм підписом увів в дію 2 серпня 2017 року. Цей закон суттєво посилює та розширює санкції проти РФ, а також підтримує суверенітет і територіальну цілісність України.

Мав рацію Карло Чіполла: «Від одних дурнів шкоди небагато, натомість від інших страждає не одна-дві людини, а цілі суспільства й континенти». Ті ж Венесуела, Іран...

На проблему державотворення в добу Визвольних змагань вказував В'ячеслав Липинський: «Нам конче треба утворити людей, здібних до державної праці. Сучасне покоління політиків українських може бути творчим тільки в сфері культурній, у сфері ж політичній воно є руйнівне». Нинішня російсько-українська війна мало не щодня підтверджує жорсткий висновок видатного політика-державника.

Десять років тому на проблему браку стратегічного мислення в українських політиків звернув увагу Богдан Гаврилович, один із найвідоміших у світі економістів та аналітиків: «У владі повинні бути люди, в яких є три речі. Патріотизм, компетентність, порядність. Я називаю це «Принципом ПКП». Трагедія України в тому, що усі роки незалежності на найвищих постах держави не було таких людей. І зараз нема. Є одиниці. І в Кабінеті міністрів, і в парламенті, і в президентській адміністрації. Але вони, ці одиниці, нічого не вирішують, насправді... У нас нема справжньої політичної еліти; є окремі політики, котрі можуть претендувати на місце в ній, є чимало тих, кого не можна й підпускати до відповідальної діяльності, є й ті, кому треба ще вчитися і вчитися, щоб із них були люди».

Має рацію і Леонід Капелюшний, відомий український публіцист: «Біда, що ми традиційно, від часів Хмельницького не маємо стратегії розбудови незалежної України й ідеологічного забезпечення незалежності. Із тьми-тьмущою стратегією нам потрібна одна – але переможна. Нам бракує стратегії-основи. Як на мене, то це мала б бути стратегія ідентичності, навернення українців до своїх джерел і цінностей».

Так отож. Бо насправду метафізично звучать думки: «У мене немає часу думати стратегічно. Я часто думаю тактично в інтересах України».

Помовчимо. В етері загальнонаціонального телемарафону (пряма трансляція відбулася 20 квітня) В. Зеленський висловив припущення про підготовку Росії до наступу на країни Балтії. Це викликало напруженість у відносинах з Естонією, одним із найактивніших союзників України.

Україна потребує відвоювання – геосонквіста. Українська держава конче потребує люстрації, реформ, милітаризації, потребує розвитку ефективної системи захисту від інформаційної агресії ворога, потребує фахівців із стратегічного управління. Маємо, врешті-решт, визначитись з пріоритетами, цінностями й принципами. Мусимо реалізувати себе у СВО-їй державі. Громадянський націоналізм має сказати своє слово. «Нація перемагає у своїй країні тільки тоді, коли її очолює еліта, наснажена філософією націоналізму» (Джузеппе Мацціні).

Українцям треба запропонувати цікавий, реалістичний, амбітний Проєкт перезаснування держави, який би згуртував націю, виробив би для неї спільне бачення майбутнього. Нам треба перезаснувати державу. Одна з моїх науково-публіцистичних книг так і називається: «Перезаснування України» (2013). Нам потрібна справедлива в соціальному та економічному плані держава, яка спроможна повністю перебудувати технології.

У світі дедалі агресивніше домінує політика сили, брутально порушуючи право свободи, демократії, справедливості. Цінності людського життя й правди зневажає. Правильні слова і накла не працюють. Політиків передусім хвилює наявність економічних, природних, фінансових ресурсів, а також спроможність завдавати відчутних втрат ворогу. Саме ці фактори нині утворюють суб'єктність держави.

У сучасному світі ніхто нікому нічого не винен. Існують лише інтереси. Нам допомагають не з позиції співчуваючого самарянина, а тому, що ЗСУ жертвовно боронять Захід од реальної військової загрози з боку московії.

Україні потрібна Перемога. Росія залишатиметься нашим стратегічним ворогом незалежно від можливих пауз у бойових діях чи політичних домовленостей. Політолог Василь Лаптішук наголошує: «В Україні за розмови про «мир» чи «договір» з агресором до його капітуляції час запровадити кримінальну відповідальність». Слушна думка. Так званим росіянам віри немає. Вони підпишуть, що зазгодно, а потім знову посунуть війною. Україна не матиме спокою допоки «за поребриком» гнитиме постсовєтська імперія. Бо вона без вкраденої в українців історії та культури, як державотворчої основи, екзистенційно існувати не може. Тож розслаблятися не маємо права. Маємо готуватися до нових викликів війни. Маємо продемонструвати світові таку міць, аби він усвідомив тривіальну істину: з українцями вигідніше співпрацювати, ніж воювати.

Олег К. РОМАНЧУК